

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Полтавська державна аграрна академія

Наукова робота на тему:

*«Участь територіальних громад в місцевому
самоврядуванні та їх можливості у покращенні
становища українського села»*

Виконав: студент 3 курсу 2 групи
факультету економіки та
менеджменту
напряму підготовки «Менеджмент»
Троян Артур Юрійович
Керівник: к.е.н. Бредун Н. В.

Полтава 2012

ЗМІСТ

1. Причини пасивності сільських громад і способи її подолання.....	4
2. Позитивний досвід самоорганізації сільських територіальних громад.....	7
3. Аналіз і експериментальні пропозиції для с. Овсюки Гребінківського району Полтавської області.....	18
4. Сільські територіальні громади і молодь.....	24
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	25
Список використаних джерел:.....	27
1. Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в селах Тарасівка, Нове: [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://tarasivka.org.ua/ru/rada/sklad-radi/deputatska-grupa/roboata-deputatskoji-grupi/proekt-polozhennya-pro-zagalni-zbori-gromadyan-za-mistsem-prozhivannya-v-selakh-tarasivka-nove	27
2. На Полтавщині сільський голова-свободівець ініціював створення каси взаємодопомоги: [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://www.svoboda.org.ua/dopysy/dopysy/031652/	27
3. Переваги ОСББ: [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://osbb.zp.ua/perevagi-osbb	27
4. Овсюки: [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B2%D1%81%D1%8E%D0%BA%D0%B8	27
5. Діяльність в регіонах: [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://cba.org.ua/ua/activities/activities-in-the-regions	27
6. Мікропроекти: [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://cba.org.ua/one/ua/activities/microprojects	27

ВСТУП

Самоврядування в вищих навчальних закладах має спільні риси з самоврядуванням в сільських територіях. Студенти як і сільські жителі мають право на участь в самоврядуванні, але при цьому не користуються цим привілеєм. Також більшість їх не знає про свої права, не вміє, не бажає ними користуватися.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що сучасне українське село є центром стратегічної галузі – сільського господарства, при цьому ці території є часто «деградуєчими». Але потенціал сільських громад є дуже високим.

Цією проблематикою займалися С. Макарчук, А. Бондаревський, М. Білоконь, Н. Петровська.

Мета роботи – дослідити причини відсутності участі сільських територіальних громад в місцевому самоврядуванні і знайти шляхи вирішення цих проблем.

Згідно поставленої мети впливає комплекс завдань:

- визначити причини пасивності сільських громад;
- дослідити успішний досвід самоорганізації сільських громад;
- знайти шляхи вирішення питань, пов'язаних з самоорганізацією сільських територій;
- проаналізувати ресурсний потенціал певного села і розробити пропозиції щодо покращення його використання;
- проаналізувати ставлення молоді щодо розвитку села.

Об'єктом дослідження є сільська територіальна громада, як ефективний орган місцевого самоврядування.

Предмет дослідження – методи формування і самоорганізації сільських територіальних громад.

Основою дослідження є місцеві проекти, нормативно-правова база територіальних громад, державні та міжнародні проекти, направлені на організацію сільських територіальних громад.

1. Причини пасивності сільських громад і способи її подолання

Не зважаючи на 20 років незалежності України люди продовжують вважати, що за вирішення всіх проблем відповідає місцева влада, як це було колись. Сьогодні це не працює, до речі, як і раніше. Адже у всі часи до соціально-економічного розвитку долучалась громада села. Візьмімо за приклад будови шкіл, читалень, народних домів у середині ХХ століття. Пізніше радянська влада опікувалася ними. Позбавлення громадян ініціативи та відповідальності щодо соціально-економічного розвитку населених пунктів призвело до втрати взаємозв'язку між громадою і владою. Отже, для подолання пасивності тепер необхідно навчити сільське населення технологіям розв'язання проблем розвитку та створити організації громад, які допоможуть об'єднати погляди жителів певної території. Звісно, і влада має делегувати громаді не лише відповідальність, але й повноваження, проявляти справжню зацікавленість. Тобто, управління повинно здійснюватись як «зверху-вниз» так і «знизу-вверх».

Основні проблеми сільських територій:

- більшість сільських громад не беруть участь у місцевому самоврядуванні і живуть за принципом «моя хата з краю»;
- сільські громади самостійно не в змозі забезпечити фінансування і реалізацію створених ними проектів;
- інфраструктура сільських територій і далі поступово занепадає;
- державні програми і проекти направлені лише на точкове поліпшення стану кількох населених пунктів, але комплексний розвиток села за державний кошт не відбувається;

Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року передбачає галузевий підхід і основна частина фінансування направлена на розвиток сільськогосподарських підприємств.

Безпосереднє залучення людей до процесів місцевого розвитку сприяє формуванню відчуття власної приналежності до розвитку місцевих інфраструктур та систем надання послуг, а також відповідальності за них.

Так формується самостійний свідомий підхід громадян до вирішення власних проблем, посилюється усвідомлення власної спроможності реалізації можливостей. Простіше кажучи — з'являється віра у власні сили. Громадяни спільно з місцевою владою дбають про розвиток свого населеного пункту, використовують місцеві ресурси. Регіональні лідери відповідально ставляться до виконання обіцянок своїм мешканцям. А громадяни краще розуміють проблеми місцевої влади та цінують адекватні традиції управління. На практиці, де це вже реалізовано, мешканці області пересвідчилися, що органи місцевого самоврядування здатні компетентно та ефективно надавати послуги населенню, виконувати свої обіцянки та помітно покращувати життя громади.

Розвиток сільського самоврядування можна застосовувати на основі студентського самоврядування:

Для цього потрібно виконати комплекс дій:

1. Знайти ініціатора об'єднання громади (у студентів – студентський декан). У кожній, навіть найдемократичнішій соціальній системі повинен бути лідер. Ця людина повинна поєднувати у собі цілу низку якостей, таких як: комунікабельність, відповідальність, компетентність, чесність, мати довіру односельчан тощо.

2. Об'єднати громаду (обрати відповідального за кожний напрям роботи). В основі функціонування організації громад лежить високий рівень участі домогосподарств, високий ступінь прозорості та взаємного співробітництва. Вона представляє погляди громадян на форумах місцевого розвитку та в діалогах з органами влади з питань місцевого розвитку.

Крім того, доцільно пройти такі етапи:

1. Розробити статут. Для попередження конфліктів і для вирішення проблемних питань потрібен існувати статут територіальної громади, а саме – вищого її органу управління – сільських зборів.

2. Стимулювання місцевих мешканців до вкладання коштів у проекти місцевої громади. Без фінансової підтримки жоден проект не може бути

запроваджений в дію. Проекти повинні приносити видиму користь громаді. Прикладом може бути освітлення вулиць, яке призведе до зменшення рівня злочинності.

Для ефективного функціонування територіальної громади потрібна підтримка кожного її члена.

3. Прозорий моніторинг виконання проектів за участю населення.

2. Позитивний досвід самоорганізації сільських територіальних громад

Участь сільських територіальних громад у місцевому самоврядуванні – процес неоднозначний. Його не можна форсувати одними політико-правовими актами. Тут необхідний досить високий рівень політичної та муніципальної культури, розвиток традицій, наявність матеріальної основи, та головне – прагнення до демократичних перетворень.

Плани, ініційовані безпосередньо громадянами мають більшу цінність, ніж плани, розроблені ким-небудь від імені громадян. Це твердження ґрунтується на тому припущенні, що члени громад краще обізнані з проблемами своїх громад і ступенем їх важливості.

Порівнявши з студентським самоврядуванням можна сказати, що крім студента жодна особа не може бути впевнена в тому, наприклад, які дисципліни за вибором обере сам студент.

Так, наприклад в селах Тарасівка, Нове Києво-Святошинського району Київської області було запроваджено збори сільської громади.

Основні питання, що розглядаються на зборах:

1) розгляд будь-яких питань, віднесених до відання місцевого самоврядування, в межах Конституції і законів України, внесення пропозицій відповідним органам та організаціям;

2) обговорення проектів рішень місцевих рад та їх органів з питань місцевого життя;

3) внесення пропозицій з питань порядку денного сесій місцевих рад та їх органів;

4) заслуховування інформації міських (сільських, селищних) голів, керівників виконавчих органів міських (сільських, селищних) рад, звітів керівників підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних адміністративно-територіальних одиниць, у разі необхідності - порушення перед відповідною місцевою радою питання про притягнення окремих посадових осіб до відповідальності;

5) інформування населення про прийняті місцевими радами та їх виконавчими органами рішення, хід їх виконання, про закони України, укази Президента України, інші акти органів законодавчої і виконавчої влади з питань, що зачіпають інтереси громадян;

6) ініціювання перед сільською радою питання про створення чи обрання органів самоорганізації населення; затвердження їх положень, внесення змін і доповнень до них, вирішення питань про дострокове припинення повноважень органів самоорганізації населення, а також про відставку окремих їх членів;

7) визначення структури, штатів, затвердження витрат на утримання створюваних зборами органів та умов оплати праці їх працівників;

8) надання згоди на включення до складу місцевого господарства об'єктів, створених у результаті трудової участі громадян або придбаних за їх добровільні внески, на продаж або безоплатну передачу цих майнових об'єктів іншим суб'єктам власності;

9) внесення пропозицій щодо передачі або продажу в комунальну власність відповідних адміністративно-територіальних одиниць підприємств, установ та організацій, їх структурних підрозділів та інших об'єктів, що належать до державної та інших форм власності, якщо вони мають особливо важливе значення для забезпечення комунально-побутових і соціально-культурних потреб населення даної території, функціонування місцевого господарства;

10) вирішення питань щодо об'єднання коштів населення, а також за згодою підприємств, організацій і установ, які не входять до складу місцевого господарства, їхніх коштів, трудових і матеріально-технічних ресурсів для будівництва, розширення, ремонту й утримання на пайових засадах об'єктів соціальної і виробничої інфраструктури, благоустрою населених пунктів, для вжиття заходів з охорони навколишнього природного

середовища; внесення відповідних пропозицій із цих питань місцевим радам та їх виконавчим органам;

11) запровадження місцевих зборів на засадах добровільного самооподаткування;

12) розгляд питань про подання допомоги інвалідам, ветеранам війни і праці, самотнім престарілим громадянам, багатодітним сім'ям та іншим категоріям громадян; внесення відповідних пропозицій на розгляд місцевих рад та їх органів;

13) внесення пропозицій щодо встановлення місцевими радами місцевих податків і зборів, оголошення місцевих добровільних позик;

14) розгляд питань про найменування, перейменування населених пунктів, вулиць, перепідпорядкування сіл, селищ; внесення відповідних пропозицій із цих питань;

15) обговорення питань, пов'язаних із залученням населення до ліквідації наслідків аварій та стихійного лиха, сприянням місцевим радам, державним органам у проведенні робіт із ліквідації наслідків аварій; заслуховування інформації виконавчих органів місцевих рад про екологічно небезпечні аварії, поточну ситуацію і стан навколишнього природного середовища, а також про заходи, що вживаються з метою його поліпшення;

16) обговорення поведінки осіб, які порушують громадський порядок, внесення подань до державних і громадських органів про притягнення цих осіб до відповідальності [1].

Саме такий метод управління доцільний для впровадження на сільських територіях сучасної України, де сільська територіальна громада може в перспективі стати найвпливовішим органом місцевого самоврядування, що є ознакою високої культури демократії і основою громадянського суспільства.

Такий варіант організації місцевого самоврядування дозволяє сільській громаді в повній мірі відчувати свою участь у вирішенні локальних питань.

Але без належного фінансування сільська громада не спроможна впровадити в життя свої проекти і пропозиції.

Також у с. Ковалівка Полтавського району, Полтавської області було знайдено шляхи вирішення проблеми з фінансування власних потреб села. Там було створено касу взаємодопомоги, що почала допомагати мешканцям села у вирішенні складних питань, що мали складнощі з фінансового боку. У Статуті каси зазначено, що на матеріальну допомогу можуть претендувати її члени, тобто, ті, хто щомісяця вноситимуть по 10 гривень. Питання про надання допомоги вирішуватимуть загальні збори членів каси. Голова, казначей та ревізор працюватимуть на громадських засадах. Також в цьому селі була впроваджена система участі сільської територіальної громади подібна до наведеної вище. Створення таких кас взаємодопомоги планується ще в двох селах Ковалівської сільради [2].

Також цінний досвід отримав проект ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду».

Метою Проекту є покращення умов життя місцевих громад та посилення управління за участі громадськості. З цією метою проект підтримує впровадження місцевих ініціатив, які відображені у вигляді «мікро-проектів» чи «проектів громад» через надання невеликих грантів на принципах рівності, готовності працювати, сталості та принципу співфінансування витрат. Ці пріоритети розробляються ОГ та спрямовуються в плани місцевого розвитку завдяки процесу спільного прийняття рішень.

Даним проектом було запропоноване спільне планування. Таке планування є особливо важливим тому, що територіальна громада є кінцевим «споживачем» та користувачем комунального майна, соціально-побутових послуг, благ і громаді найкраще відомі соціальні, комунальні проблеми населеного пункту, які можливо вирішити за активної участі населення. Як наслідок, спільне планування стало важливим, тому що плани розвитку, які було розроблено за участю жителів, більше цінуються на усіх рівнях і всіма

структурами, що надають підтримку їх виконанню. Плани, ініційовані самими людьми мають більшу реальність та важливість, аніж ті, що розроблені сторонніми особами від імені громади, адже громада краще знає свої проблеми. Спільне планування органів влади, суб'єктів підприємництва, громадськості дало можливість збалансувати інтереси та можливості (людські, технічні, фінансові) для вирішення проблем розвитку. Якщо планування буде здійснюватись лише одним із зазначених вище суб'єктів, то вірогідність обрання пріоритетного проекту, а тим більше його фінансування є незначною. Планування знизу — догори є перспективним, тому, що затверджені плани будуть реальними відповідатимуть потребам громади, а кошти, які виділятимуться спрямовуватимуться на вирішення проблем місцевого рівня, які найбільше хвилюють жителів [5].

Механізм спільного планування, запропонований Проектом, реалізувався в пілотних районах за наступними етапами:

- потреби та плани місцевих громад збиралися, обговорювалися та узгоджувалися на рівні об'єднання громадян. Визначалася їхня пріоритетність за критеріями, передбаченими умовами Проекту;

- узгоджені плани об'єднань громадян збиралися, обговорювалися та узгоджувалися вже на рівні органів місцевого самоврядування. Організовувалися громадські слухання;

- узгоджені плани сільських рад збиралися, обговорювалися та узгоджувалися на рівні Форумів місцевого розвитку;

- плани Форумів місцевого розвитку ставали складовою Програми соціально–економічного розвитку району;

- районні Програми бралися до уваги при підготовці обласних планів розвитку.

Результати цього проекту свідчать, що для ефективної та системної роботи з вирішення найбільш нагальних питань, організації ефективного та

прогнозованого соціально-економічного розвитку у партнерстві органів районної влади та органів самоорганізації громад головним є наступне:

- створення системи координації дій та надання консультативної допомоги організаціям громад – районного ресурсного центру громад;
- вирішення проблем методом «знизу-догори» із широким залученням громад. Включення планів, запропонованих громадою та обґрунтованих нею на форумах місцевого розвитку, до стратегічних планів розвитку районів;
- фінансування (принаймні часткове) та сприяння реалізації затверджених планів;
- неодмінне залучення мешканців (громади) до фінансування та реалізації затверджених планів;
- інформування мешканців, популяризація результатів вирішення нагальних та планових завдань;
- заохочення громади до участі у формуванні планів соціально-економічного розвитку.

Мікропроекти в рамках Проекту ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» впроваджувались громадськими організаціями, оскільки це було їх безпосередня ініціатива. Основними етапами впровадження, визначених громадами проектів було:

- проведення зборів громадян по організації громадських організацій;
- визначення пріоритетних проектів;
- замовлення та виготовлення проектно-кошторисної документації, отримання дозволів та погоджень на проведення будівельно-ремонтних робіт;
- проведення тендерів;
- проведення та завершення робіт;
- здача об'єкту в експлуатацію;
- прийняття об'єкту на баланс місцевої ради.

Основними викликами та труднощами при реалізації мікропроектів в територіальних громадах були наступні:

- шлях погодження мікропроекту та практичного його проходження сприймається на місці як занадто довгий і є причиною спаду інтересу та зацікавленості;

- запропонований Проектом перелік документів та матеріалів є досить об'ємним і потребує значних витрат часу для якісної їх підготовки;

- є моменти дублювання вимог Проекту та вимог діючого законодавства;

- складна система звітності за використані кошти Проекту та тривалий термін погодження (опрацювання) звітності.

До технічних проблем Проекту, які слід усунути під час реалізації наступної фази райдерж-адміністрації віднесли:

- відсутність проектно-кошторисної документації і тому доводилось її терміново виготовляти і виділяти додаткові кошти на дані роботи;

- в загальний кошторис мікропроекту (відомість робіт) не входять ресурси по виготовленню проектно-кошторисної документації. В зв'язку із чим внесок територіальної громади насправді є набагато більшим, адже проектна документація та погодження її у відповідних інстанціях вимагає значного фінансування;

- на процедуру державної реєстрації громадської організації, виготовлення печаток і штампів, на відрядження, на канцтовари, транспорт, зв'язок не було передбачено джерел фінансування.

Тому кожна громадська організація змушена була додатково вишукувати ресурси для фінансування цих видатків. З метою якіснішої реалізації подібних проектів в майбутньому можна висловити наступні пропозиції:

- збільшити кількість тренінгів та семінарів для покращення навичок учасників після проведених виборчих процесів, адже буде оновлено керівний склад місцевої влади;

- створити структури на місцевому рівні з питань впровадження проектів та покращити їх технічну базу, що в значній мірі покращить якість їх реалізації.

На загальнодержавному рівні слід внести наступні зміни:

- необхідно прийняти Закон України про відшкодування суб'єктам підприємницької діяльності

коштів затрачених на соціальний розвиток, адже вони є активними учасниками та підтримують

розвиток території.

- задля того аби проекти, подібні до Проекту ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» проводились в тому об'ємі, який би задовольнив потреби місцевих жителів, враховуючи переважну ротаційність сільських бюджетів в Україні, необхідно в Державному бюджеті передбачати достатньо коштів на фінансування робіт спрямованих на соціально - економічний розвиток території [5].

У цілому ж цінність ініціатив, спрямованих на громаду, полягає у тому, що кошти виділяються активним громадам, які самі включаються в роботу, продукують ініціативи та сприяють вирішенню проблем. Проект також наближає місцеві громади до європейських традицій самоврядування, особливо тоді, коли новий досвід Проекту дається нелегко. Ймовірно, згодом самоврядні громади області складуть Кодекс активної та прозорої співпраці з владою, а також самі шукатимуть донорських коштів для свого розвитку.

Слід відмітити особливості впровадження Проекту — це конкурентний відбір учасників, публічність, прозорість. Ініціатором змін в житті громад виступали її члени, а також контроль за реалізацією мікропроектів

здійснювали ініціативні групи від громад. Вигодою від співпраці в рамках Проекту може бути набуття практичного досвіду з децентралізованого планування із залученням громадськості, практики прийняття рішень та впровадження реальних мікропроектів [6].

Практичний досвід, набутий під час реалізації Проекту ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток орієнтований на громаду», в майбутньому стане основою для реалізації більш масштабних проектів саме за участю жителів громад. Це, в свою чергу, якісно вплине на соціально–економічний розвиток територій, покращить рівень життя населення та сприятиме виконанню місцевих програм розвитку. В майбутньому ці механізми партнерства та набутий досвід будуть розвиватись при реалізації більш об'ємних проектів з більшими обсягами фінансових ресурсів. Переважна більшість громад, які брали участь в Проекті і всі райдержадміністрації та районні ради вже чітко визначились, що в майбутньому будуть обов'язково застосовувати механізми та методи прийняття рішень відпрацьованих в процесі реалізації Проекту ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». Удосконалення і налагодження успішної співпраці громад і влади — реальне, отож необхідно докласти усі зусилля щоб підтримати ініціативи, орієнтовані на громаду, та допомагати їх подальшій самореалізації [5].

Прикладом самоорганізації територіальної громади є ОСББ - неприбуткова юридична особа, створена власниками житлових та нежитлових приміщень для спільного користування, утримання та управління своїм будинком та прибудинковою територією, а також для юридичного оформлення їхніх майнових прав на будинок та прибудинкову територію.

Переваги ОСББ:

- самостійна участь у формуванні свого бюджету;
- визначення об'ємів внесків на зміст будинку;

- вибір представників робочих спеціальностей, які робитимуть ремонтні роботи; підрядників (вивезення сміття, дезінфекція і ін.) і умови роботи з ними, вплив на якість послуг, що робляться ними, самостійне визначення черговості робіт по поточному ремонту будинку. В результаті:

1. Підвищується зацікавленість, відповідальність і, як наслідок, ефективність управління загальною власністю, покращується житлово-комунальне обслуговування.

2. Колишній власник зобов'язаний взяти участь в першому після приватизації капітальному ремонті будинку — створення ОСББ «притягає» з місцевого і державного бюджетів засобу на капітальний ремонт будинку.

3. З ОСББ співвласники будинку набувають повноцінного представника своїх інтересів, як перед державними органами, так і перед комунальними службами і іншими юр. особами.

4. ОСББ несе гарантоване отримання прибудинкової території у власність, або в оренду. Це позбавить від неприємностей при несанкціонованому будівництві на прибудинковій території передбачених місцевою владою будов в процесі ущільнення забудови.

5. Залучення додаткового доходу на стан будинку з джерел, які раніше не були задіяні або ж «поглиналися» ЖЕК (оренда підвалів, послуги телефонних, телевізійних і Інтернет-зв'язків, паркування у дворі та інше) [3].

З метою якіснішої реалізації проектів в майбутньому можна висловити наступні пропозиції:

- збільшити кількість тренінгів та семінарів для покращення навичок учасників після проведених виборчих процесів, адже буде оновлено керівний склад місцевої влади;

- створити структури на місцевому рівні з питань впровадження проектів та покращити їх технічну базу, що в значній мірі покращить якість їх реалізації.

На загальнодержавному рівні слід внести наступні зміни:

- необхідно прийняти Закон України про відшкодування суб'єктам підприємницької діяльності коштів затрачених на соціальний розвиток, адже вони є активними учасниками та підтримують розвиток території.

- задля того аби проекти проводились в тому об'ємі, який би задовольнив потреби місцевих жителів, враховуючи переважну ротаційність сільських бюджетів в Україні, необхідно в Державному бюджеті передбачати достатньо коштів на фінансування робіт спрямованих на соціально - економічний розвиток території.

3. Аналіз і експериментальні пропозиції для с. Овсюки Гребінківського району Полтавської області.

Овсюки́ — село Гребінківського району Полтавської області, розташоване на правому березі річки Гнила Оржиця.

Кількість населення близько 1000 осіб.

Самоврядування – Овсюківська сільська рада, організація територіальної громади відсутня

У селі є православна церква, школа, дитячий садок, будинок культури, магазини, амбулаторія, аптека, стадіон. Газифіковане, водопровід. Автобусне сполучення до трьох райцентрів: Гребінка, Лубни, Оржиця [4].

Проведемо SWOT–аналіз села Овсюки у табл. 1

Таблиця 1

SWOT–аналіз села Овсюки

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - екологічно чиста місцевість; - великі площі якісного чорнозему; - достатні запаси лісових ресурсів; - достатній рекреаційний потенціал – чисті джерела питної води, ландшафтні, лісові ресурси; - велика кількість вільного житла; - розвинута освітня інфраструктура; - наявність всіх необхідних умов для аграрної промисловості; 	<ul style="list-style-type: none"> - високий темп зменшення кількості населення; - практична відсутність власних енергетичних ресурсів; - непродуктивна зайнятість в особистих підсобних господарствах; - нерозвиненість рекреаційної галузі; - мала кількість робочих місць на місцевих аграрних підприємствах та фермерських господарствах; - відсутність високоприбуткових підприємств;
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - створення лісозаготівельних підприємств; - розвиток рекреаційно-туристичної 	<ul style="list-style-type: none"> - «вимирання» села - діяльність місцевої влади не орієнтована на покращення

<p>сфери:</p> <ul style="list-style-type: none"> - створення лікувально-оздоровчих санаторіїв; - створення дитячих таборів; - створення робочих місць в туризмі. - створення крупних прибуткових аграрних підприємств. 	<p>соціальних показників в селі;</p> <ul style="list-style-type: none"> - мала частина людей працездатного віку в селі;
--	--

Стратегічні цілі розвитку та визначення завдань досягнення цілей.

Проведений аналіз соціально-економічного потенціалу села та можливостей його розвитку виокремлює такі основні напрями розвитку села:

Стратегічна ціль 1.

Розвиток аграрних підприємств:

1. Укрупнення і оптимізація діючих підприємств.
2. Максимально ефективне використання земельних ресурсів.
3. Створення нових робочих місць з достатнім рівнем оплати праці.

Основні шляхи досягнення цілей:

- викуп державою місцевих аграрних підприємств;
- створення єдиного крупного підприємства;
- залучення до підприємництва молодих спеціалістів;
- інтенсифікація виробництва.

Створення лісозаготівельних і лісопереробних підприємств:

1. Невиснажлива лісозаготівля
2. Об'єднання лісозаготівлі і деревообробки в єдиний виробничий процес
3. Виробництво меблів, інших виробів з дерева.
4. Переробка відходів галузі.

Основні шляхи досягнення цілей:

- створення державного лісозаготівельного та деревообробного підприємства;
- створення нових робочих місць;
- запровадження замкнутого циклу виробництва.

Створення рекреаційних закладів:

Операційні цілі:

1. Туристичні бази відпочинку, оздоровчо-лікувальні санаторії, дитячі табори.
2. Спортивні майданчики та спортивні зали.
3. Гірськолижні траси.

Основні шляхи досягнення цілей:

- визначення конкретних земельних ділянок під забудову;
- залучення інвестицій;
- розміщення реклами в Інтернеті, на телебаченні, по радіо і в пресі.
- залучення місцевих жителів до створення потрібної інфраструктури.

Оцінка пріоритетності розвитку с. Овсюки

Види проектів	Забезпечуючі умови	Рік
Проект: Створення необхідної соціальної інфраструктури (C ₁)		
Організаційно-управлінські	Відновлення роботи сільського клубу (П ₁₁)	2013
	Диверсифікація старих або створення нових торговельних закладів (П ₁₂)	2014
	Розвиток сільського зеленого туризму (П ₁₃)	2015
Проект: Будівництво або реконструкція необхідних для покращення інфраструктури споруд чи будівель (C ₂)		
Техніко-технологічні, екологічні	Запровадження ресурсозберігаючих технологій вирощування культур в сільськогосподарських підприємствах (П ₂₁)	2013
	Диверсифікація сільськогосподарських підприємств у розвиток тваринництва (П _{2.2})	2014
	Відновлення роботи не функціонуючих ферм (П _{2.3})	2015
Проект: збільшення соціальної відповідальності (C ₃)		
Соціальні	Розвиток народних промислів (ковка, плетіння з лози, гончарство) (П ₃₁)	2013
	Виплата 5 % від виручки аграрним підприємством на потреби дитсадочка с. Овсюки, надання школі овочів на безоплатній основі та продаж молока і м'яса за 50 % (П ₃₂)	2014
	Направлення на навчання до ВНЗ представників територіальної громади з подальшим працевлаштуванням на місцевих	2013

Види проектів	Забезпечуючі умови	Рік
	підприємствах (П ₃₃)	

Рис. 1. «Дерево цілей» розвитку с. Овсюки з виокремленням черги вирішення проблем

Задля підвищення економічного розвитку села, створення робочих місць, поліпшення інфраструктури нами пропонується створення на його території бази відпочинку.

Для запровадження проекту необхідно:

- наявність потрібних природних ресурсів (гідроресурси, лісові, флористичні, розвинута фауна);
- наявність великої кількості вільних будівель;
- наявність трудових ресурсів;
- достатня віддаленість від великих міст та промислових центрів.

При позитивному даного проекту даний рекреаційний центр може задовольнити потреби не тільки жителів села, а й всього району.

Для здійснення даного проекту потрібно виконати наступні дії:

1. Виділення територіальною громадою групи осіб, що на громадських засадах (керівник проекту) і за певну платню (виконувачі робіт) будуть реалізовувати даний проект.

2. Зібрати кошти на реалізацію проекту. Даний проект оцінюється в 250 тис. гривень. За нашими даними с. Овсюки налічує близько 250 домогосподарств, 15 фермерських господарств, що орендують 90% земельних паїв жителів села. Структура грошових внесків повинна мати наступний вигляд: 10% - фермерські господарства, 30% внески членів територіальної громади, 25% з місцевого бюджету, 25% - залучення зовнішніх інвестицій. Збори з членів територіальної громади, фермерських господарств повинні проводитися щомісячно в розмірі 25 гривень з домогосподарств і 300 гривень з фермерських господарств.

3. Організація і проведення робіт з реконструкції і ремонту приміщень.

4. Купівля потрібного обладнання, меблів, прикрасення приміщень національним орнаментом.

5. Визначення керівника даного закладу, його обслуговуючого персоналу, що будуть найматися на тимчасову роботу на термін травень-вересень.

6. Запуск реклами в пресі, Інтернеті.

Спільна робота із запуску проекту дозволить не тільки створити нове підприємство, нові робочі місця, а й забезпечити громаду необхідним досвідом для реалізації наступних проектів.

4. Сільські територіальні громади і молодь.

Студенти, що активно долучаються до самоврядування в вищих навчальних закладах є перспективою самоврядування сільських територіальних громад. Їх досвід має можливість до практичного застосування своїх навичок і вмінь, що вони набули у вишах задля покращення стану свого села.

Тому наступним завданням було проведення опитування, задля того, щоб дізнатися чи бажає сучасна молодь залишитися жити в селі, що вона хотіла б в ньому змінити (додаток А).

Цільова аудиторія – студенти третього курсу, що проживають в сільській місцевості.

Було опитано 10 юнаків і 10 дівчат.

Були задані такі питання:

1. Чи хотіли б Ви залишитися в селі?
2. Що б Ви хотіли змінити в Вашому селі?

На перше питання 4 особи відповіло «так», серед них 2 хлопці і 2 дівчат. «Ні» зазначили у першому питанні 16 осіб, серед них 8 хлопців і 8 дівчат.

На друге питання були надані наступні відповіді, подані за вибраною вагомістю:

1. Покращити соціальну інфраструктуру.
2. Створити або відновити розважальні заклади.
3. Створити нові робочі місця з достатньою оплатою.
4. Нічого не змінювати.
5. Мені байдуже.

Результати дослідження встановили, що молодь не бажає залишатися в селі, а основна проблема в цьому – відсутність гідно оплачуваних робочих місць і нерозвинута інфраструктура.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведений аналіз дав можливість сформулювати наступні висновки:

1. Причина пасивності сільських територіальних громад в тому, що сільські жителі вважають, що місцеве самоврядування повинні здійснювати тільки державні органи.

2. В Україні є вдалий досвід самоорганізації сільських територіальних громад. Так, наприклад, в селах Тарасівка, Нове, Ковалівка, та проекти, що були запроваджені ООН.

Практичний досвід, набутий під час реалізації Проекту ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток орієнтований на громаду», в майбутньому стане основою для реалізації більш масштабних проектів саме за участю жителів громад. Це, в свою чергу, якісно вплине на соціально-економічний розвиток територій, покращить рівень життя населення та сприятиме виконанню місцевих програм розвитку. В майбутньому ці механізми партнерства та набутий досвід будуть розвиватись при реалізації більш об'ємних проектів з більшими обсягами фінансових ресурсів. Переважна більшість громад, які брали участь в Проекті і всі райдержадміністрації та районні ради вже чітко визначились, що в майбутньому будуть обов'язково застосовувати механізми та методи прийняття рішень відпрацьованих в процесі реалізації Проекту ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» [5].

3. З метою якіснішої реалізації проектів в майбутньому можна висловити наступні пропозиції:

- збільшити кількість тренінгів та семінарів для покращення навичок учасників після проведених виборчих процесів, адже буде оновлено керівний склад місцевої влади;

- створити структури на місцевому рівні з питань впровадження проектів та покращити їх технічну базу, що в значній мірі покращить якість їх реалізації.

На загальнодержавному рівні слід внести наступні зміни:

- необхідно прийняти Закон України про відшкодування суб'єктам підприємницької діяльності коштів затрачених на соціальний розвиток, адже вони є активними учасниками та підтримують розвиток території.

- задля того аби проекти проводились в тому об'ємі, який би задовольнив потреби місцевих жителів, враховуючи переважну ротаційність сільських бюджетів в Україні, необхідно в Державному бюджеті передбачати достатньо коштів на фінансування робіт спрямованих на соціально - економічний розвиток території.

У цілому ж цінність ініціатив, спрямованих на громаду, полягає у тому, що кошти виділяються активним громадам, які самі включаються в роботу, продукують ініціативи та сприяють вирішенню проблем.

4. Дослідивши село Овсюки, ми визначили комплекс експериментальних проектів для покращення стану села, забезпечення селян робочими місцями та підвищення соціальних показників.

5. Результати анкетування свідчать, що лише 30 % молоді бажає залишитися в селі. Для покращення стану села найчастішим варіантом були створення робочих місць, створення соціальної інфраструктури.

6. Для запровадження в с. Овсюки нами пропонується:

- створити на території села базу відпочинку;
- відновити роботу сільського клубу;
- встановити зобов'язання місцевих підприємців перед селом;
- розвинути інфраструктуру села, зокрема торгівельні заклади;
- розвинути народні промисли в селі.

У загальному порівнявши сільське і студентське самоврядування можна побачити, що маючи всі можливості часто студенти не бажають брати в ньому участь, при тому, що в селі громада маючи великий потенціал не може, не має необхідних навичок для застосування свого законного права.

Список використаних джерел:

1. Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в селах Тарасівка, Нове: [Електронний ресурс]. – режим доступу: **<http://tarasivka.org.ua/ru/rada/sklad-radi/deputatska-grupa/robota-deputatskoji-grupi/proekt-polozhennya-pro-zagalni-zbori-gromadyan-za-mistsem-prozhivannya-v-selakh-tarasivka-nove>**
2. На Полтавщині сільський голова-свободівець ініціював створення каси взаємодопомоги: [Електронний ресурс]. – режим доступу: **<http://www.svoboda.org.ua/dopysy/dopysy/031652/>**
3. Переваги ОСББ: [Електронний ресурс]. – режим доступу: **<http://osbb.zp.ua/perevagi-osbb>**
4. Овсюки: [Електронний ресурс]. – режим доступу: **<http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B2%D1%81%D1%8E%D0%BA%D0%B8>**
5. Діяльність в регіонах: [Електронний ресурс]. – режим доступу: **<http://cba.org.ua/ua/activities/activities-in-the-regions>**
6. Мікропроекти: [Електронний ресурс]. – режим доступу: **<http://cba.org.ua/one/ua/activities/microprojects>**

Додаток А

Анкета

Шановний студенте, прошу Вас відповісти на два питання:

1. Чи бажаєте Ви залишитися жити в селі? (Потрібне підкресліть)

Так Ні

2. Що б ви змінили у себе в селі?

Дякуємо за увагу, Ваша думка дуже важлива для нас.